

УДК
(7.05:7.091):687.1

DOI:10.30857/2617-
0272.2024.2.11

ГАСЕМ А. М.

Харківська державна академія дизайну і мистецтва, Харків, Україна

РАЦІОНАЛЬНІ ТА ІРРАЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМОУТВОРЕННЯ НА ЗАСАДАХ ДЕКОНСТРУКТИВІЗМУ В ІНДУСТРІЇ МОДИ

Мета: дослідити прояви деконструкції в дизайні одягу у раціональному та ірраціональному сенсі; проаналізувати практичне застосування цих проявів в проектуванні одягу і безпосередній вплив на формотворчий процес в дизайні костюма; обґрунтувати використання методів деконструкції як новітнього засобу в створенні нових форм і образів в дизайн-практиках.

Методологія. Застосовано системний підхід і такі методи дослідження, як художньо-образний і стилістичний аналіз, візуально-аналітичний підхід, метод абстрагування, порівняльний метод та систематизацію отриманих результатів.

Результати. Аналіз сучасних форм одягу, розроблених на засадах деконструктивізму, дозволив встановити, які саме ознаки деконструктивізму дизайнери переважно використовують у формоутворенні сучасного костюма, зокрема: акцентування на окремих елементах костюма; використання принципу асиметрії; гіперболізація як навмисне перебільшення масштабу окремих елементів або виробу в цілому; створення динамічних, контрастних композицій; відхід від класичних правил конструювання; переміщення, використання не стандартних матеріалів тощо. Власне, за цим і прочитується застосування раціональних та ірраціональних підходів до створення сучасного одягу. В статті проілюстровано характерні засоби застосування раціональних та ірраціональних прийомів деконструкції. Проаналізовано особливості проявів раціонального та ірраціонального у формоутворенні одягу в сучасній індустрії моди.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у визначенні систематизації та класифікації основних раціональних та ірраціональних ознак деконструкції, їх практичному застосуванні в дизайні одягу. Проаналізовано специфіку їх інтерпретацій в сучасній моді. Підкреслено важливість концептуальної складової в раціональному та ірраціональному підходах. Результати дослідження можуть сприяти більш глибокому вивченню деконструкції як методу формоутворення в сучасному дизайні.

Практична значущість. Матеріали статті призначені для використання у навчальному процесі при підготовці фахівців з дизайну одягу, стилістів. Також можуть бути використані при написанні наукових робіт відповідної тематики. Результати дослідження можуть бути корисними для розробки сучасних колекцій одягу, в безпосередній авторській дизайн-діяльності.

Ключові слова: дизайн одягу, процес формоутворення, морфологічна трансформація, деконструкція, конструція, фактура.

Вступ. Сучасна індустрія моди орієнтована не тільки на забезпечення функціональності дизайн-продуктів, а й на забезпечення їх образно-стильової виразності, гармонізації композиційно-конструктивних рішень, які сприяють вдосконаленню форми виробу та його конструктивно-технологічних особливостей. Технологічний розвиток, в цілому, і стрімке впровадження новітніх технологій зумовили потребу в різних підходах до проектування одягу, зокрема, ірраціонального, а також

необхідність перегляду можливостей раціонального підходу як підґрунтя традиційного формоутворення одягу. Урізноманітненню формотворчих пошуків останніх десятиліть значною мірою сприяло застосування дизайнерами деконструктивних прийомів. Це дозволяє говорити про те, що найбільш ефектним засобом створення естетично-досконалих, оригінальних моделей одягу постав саме ірраціональний підхід, який дає можливість експериментувати з формою, її тектонічними можливостями, з

фактурою і пластичністю матеріалів і технологій, створюючи при цьому унікальну структуру костюму. З практичної точки зору, дослідження відповідає на питання щодо актуалізації образно-виразних засобів в дизайні одягу шляхом формотворчих прийомів, зокрема, прийомів деконструкції.

Аналіз попередніх досліджень.

Джерелами дослідження стали наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, оглядові публікації про окремі аспекти формоутворення, тектоніки форми, деконструктивні прийоми, книги, навчальні посібники та електронні ресурси за темою. Наприклад, в праці Т.В. Ніколаєвої «Тектоніка формоутворення костюма» [9] розглянуто композиційні принципи побудови форм гармонійно досконалого одягу. В іншій роботі дослідниці – «Дизайн сучасного костюма на основі асоціативних трансформацій тектонічної структури народного одягу» розкривається тематика асоціативної трансформації тектонічної структури костюма, його структурної трансформації та знаково-символічної функції [10]. Методику фактурного формоутворення в текстилі з використанням різних фактур розглянуто в працях М. Кісіль [4; 5].

Естетичні питання щодо гармонізації зовнішньої форми костюма з внутрішньою складовою, концептуальність і образність в дизайні одягу, їх проблематику розглядає О. Лагода у своїй роботі «Естетичний дискурс дизайну: проблематизація, маніфестація, репрезентація» [8]. Робота К. Пашкевич «Дизайн-проекування сучасних суконь з оздобленням з урахуванням властивостей тканин» визначає класифікацію різновидів оздоблення одягу [11]. У роботах Х. Шевчук окреслені концепції деконструкції в роботах японських і бельгійських дизайнерів [12-13]. Також, слід відмітити роботу О. Колосніченко і Н. Чупріної «Проекування модного одягу на основі принципів параметричного дизайну». Автори провели системно-структурний аналіз об'єктів параметричного дизайну в одязі, що дозволив виокремити

основні особливості, такі як: геометричну прогресію форми її трансформацію та структурність елементів костюму [7].

Серед праць закордонних дослідників варто зазначити монографію Р. Jackson «Complete pleats. Pleating Techniques for Fashion Architecture, and Design» (2015), в якій окреслено поєднання паперопластики, орігамі і Fashion-дизайну в контексті формоутворюючих засобів. Р. Jackson описав технологічні прийоми виконання різноманітних форм – від архітектури до сучасного одягу [18; 19]. В праці «Refashioned. Cutting-edge clothing from upcycled materials» (2013) розглянуто різні техніки апсайклінгу та використання вторинної сировини [14]. Ще один приклад використання прийомів деконструкції в сучасному дизайні одягу окреслено у книзі М. Fogg «Why you can go out dressed like that. Modern fashion explained» (2010) [17].

Автором у попередніх публікаціях розглянуто такі питання: у роботі «Метод макетування як елемент навчальної комунікації» – прийоми деконструкції в практичному сенсі як спосіб створення нових форм [1]. Робота «Драпірування як метод формоутворення та творчий етап навчального процесу» присвячена методології навчального процесу з моделювання, приділено увагу різним технікам драпірування, основний акцент зроблено на використанні техніки «орігамі» в створенні макетного зразка [2].

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення, узагальнення та систематизація раціональних та ірраціональних підходів щодо формотворчого процесу в дизайні одягу. Це дозволить встановити закономірності та сформулювати основні принципи раціонального та ірраціонального підходів, можливості їх застосування в сучасних дизайн-практиках.

Результати дослідження та їх обговорення. Ірраціоналізм (від лат. *Irrationalis* – нерозумний, несвідомий) – це філософські концепції, що обмежують або

заперечують, на протигагу раціональному, роль в осягненні світу [14]. Ірраціональний підхід передбачає вираження світорозуміння через інтуїцію, почуття, віру, інстинкт. Тобто ірраціональність виводить на перший план підсвідомість і чуттєвість, що не завжди відповідає законам логіки. Натомість, раціоналізм (від лат. *Rationalis* – розумний) має протилежне значення та вказує на те, що все підкорено логіці, а інтелект визнається основним засобом розуміння істини та вважається єдиним суттєвим критерієм [14]. Раціональний підхід базується на процесі створення заданої форми костюму, виявленні закономірностей, гармонізації та композиційної цілісності. Основними принципами раціональності в проектуванні одягу є: врахування його цільового та функціонального призначення, властивостей матеріалів, чіткості конструкції, дотримання доцільності формоутворення та основних принципів композиції та гармонізації форми [7]. Основною характерною рисою раціонального підходу в дизайні одягу слід вважати досконалість змісту і форми як обов'язковий зв'язок між ними, а також естетичну складову, що має прояв в морфології форми, пропорцій, розподілі мас, масштабності тощо. Отже, раціональний аспект в деконструкції базується на підкресленні основної ідеї, її доцільності, організації та гармонізації форми одягу, внутрішньої складової, тобто конструкції та її тектонічних властивостей.

Основним завданням досконалості форми виробу є «естетичне моделювання», яке досягається за рахунок цілісності, довершеної, врівноваженої композиції зі статичним або динамічним характером. Для дизайну одягу і створення різних костюмів на ґрунті раціонального підходу можна визначити використання загальних прийомів композиції, таких як: ритм, симетрія, асиметрія, динаміка, статика форм. Основними засобами композиції є пропорції, масштабування, гармонізація [5]. Співрозмірність елементів, зв'язок зовнішньої

форми (силуету) і внутрішньої складової – конструктивних, пластичних, кольорових характеристик забезпечують раціональність підходу до проектування моделей.

Виразність художнього образу втілює емоційне сприйняття форми костюма і вдосконалює його естетичні аспекти. Слід зауважити, що цілісність композиції костюма поєднує в собі багато раціональних зв'язків між елементами костюма, основною умовою є врівноваженість, коли кожен елемент збалансований один з одним. Отже, наявність композиційної рівноваги в костюмі є основним фактором, який впливає на психологічне сприйняття всього образу. Сама проблематика вирішується суто геометричним (конструктивним) шляхом, шляхом протиставлення форми костюма – формам фігури з використанням відомих законів композиції, як, наприклад, статика і динаміка. Науковці зазначають, що статика – це стійке положення форм, яке характеризується станом спокою, стійкістю. Натомість динаміка – це постійна зміна форми, розвиток та наявність руху. Основне завдання при раціональному проектуванні в контексті деконструкції – це композиційне узгодження заданої форми, яка спрямована на візуалізацію естетичної досконалості костюма і його функціонального призначення. Таким чином, при проектуванні одягу і використанні всіх відомих законів композиції можна стверджувати, що раціональний аспект проявляється у формотворчому процесі, конструюванні та моделюванні виключно простих форм, які підпорядковано чітким законам логіки. Деконструктивні прийоми можуть використовуватися в текстурі та в її пластичних якостях, зокрема, навмисному старінні матеріалу, різних незвичних комбінаціях звичайного одягу під час його носки. Наприклад, класичний піджак, виготовлений з гладкої вовняної тканини у поєднанні з фактурним в'язанням (рис. 1), може перетворитися в цікавий елемент декорування [12].

У такий спосіб класичний піджак постає дизайнерською річчю з елементами деконструкції та використанням технік апсайклінгу [14]. Важливо, що проста форма і типова конструкція збагачується фактурними елементами. Адже в раціональному підході, форма, як така, не змінюється, конструкція залишається, але змінюються пластичні якості матеріалів.

Інший приклад використання деконструктивних прийомів в раціональному підході в проектуванні одягу – це деконструкція як засіб переосмислення і нового погляду на звичайні речі. Якщо спиратися на раціональні аспекти, можна зробити висновок, що саме формоутворення, конструкція костюма залишається в рамках визначених законів і правил. Але деконструктивні прийоми, які впливають на сучасну моду, змінюють зовнішній вигляд і спосіб носіння одягу (рис.2).

Також деконструктивні прийоми проявляються в фактурі матеріалів, коли застосовуються різні види драпірування і декорування матеріалів. Наприклад, використання техніки орігамі [2], коли з гладенької тканини, засобами згинання, створюється фактурна і рельєфна поверхня (рис. 3), при цьому конструктивні особливості виробу не змінні [19].

Гармонійне поєднання зовнішньої форми і внутрішнього контексту костюма впливає на загальну логіку і функціональний зміст одягу. Отже, раціональні аспекти формоутворення в контексті деконструкції, які принципово не змінюють тектонічні закони конструювання, можна класифікувати наступним чином:

1. Спосіб організації зовнішньої складової виробу: декорування та драпірування внутрішніх особливостей;

2. Зміна пластичних якостей, текстур тканини: використання апсайклінгу, навмисне старіння або деформація текстур;

3. Спосіб використання, одягання і носіння виробу: комбінаторика, інверсія, як часткова зміна просторового положення елементів костюму.

Ірраціональний підхід до дизайну одягу базується на нетрадиційних комбінаціях матеріалів, зміні властивостей тканин, експериментах з формою костюмів, навмисному порушенні правил композиції, конструювання і моделювання, використанні нетрадиційних методів та матеріалів. Головний акцент зосереджено на видовищності та втіленні художнього образу. «Ідеальна» посадка виробу на фігурі менш важлива. Швидше неідеальна форма костюма є актуальною. Одяг, який побудований на ірраціональних принципах не має визначених критеріїв відповідності модним тенденціям та естетичним ідеалам сучасності. Адже цінується, насамперед, оригінальність та індивідуальність. Поняття ірраціональності в дизайні одягу можна розглядати як деконструкцію форми, тобто «невідповідність» формоутворення та конструкції виробу, деформацію зовнішнього силуету за рахунок внутрішніх тектонічних, конструктивних ліній, навмисну морфологічну, гіпертрофічну трансформацію форми костюму, використання не типових матеріалів, які не відповідають функціональному призначенню одягу.

Ірраціональний підхід до формоутворення, як деконструктивний, дає можливість вивчити структуру форми одягу, виокремити базові конструкції в загальній композиції костюму та визначити алгоритми трансформації форми. На основі структурного аналізу костюма з точки зору ірраціонального можна класифікувати за формою, масштабованістю, а також комбінацією розміщення внутрішніх елементів (деталей). Специфіка комбінаторного формоутворення костюма полягає в підпорядкуванні геометричних закономірностей та морфологічної трансформації.

Рис. 1. Приклад зміни пластичних якостей, текстур тканини «nadyaseredina» 2023/2024

Рис.2. Не типовий спосіб одягання сорочки «A.W.A.K.E. MODE» Англія, 2022

Рис.3. Спосіб драпірування тканини «ISSEY MIYAKE» Японія, 2023»

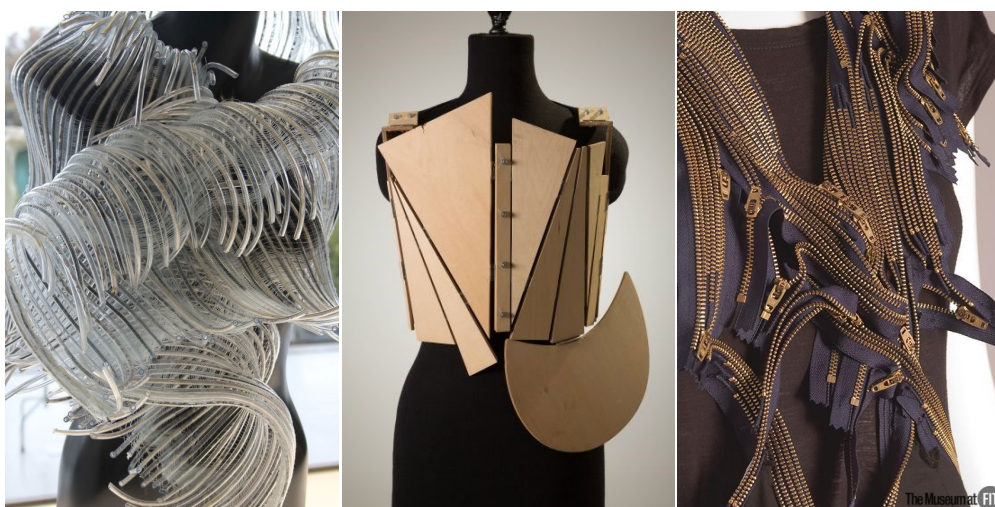

Рис. 4. Використання не типових матеріалів у дизайні одягу
а – Jess Coetzer Австралія, 2013; б – Yoji Yamamoto, 1992
в – Junya Watanabe/Comme des Garçons, SS 2005

Ірраціональний підхід визначає емоційне сприйняття костюму (образу) і виступає невербальною передачею інформації. Саме через них задається об'ємно-просторова і пластична структура костюма. Від матеріалу залежить спосіб формоутворення одягу. А способи формоутворення вже готового виробу зумовлюють його формостійкість і організацію внутрішніх деталей і композиції в цілому [16].

Як було зазначено вище, ірраціональність – це переважно підсвідоме, яке обумовлене вираженням через емоційне, чуттєве. Розглядаючи такий підхід саме в дизайні одягу, можна знайти багато закономірностей з деконструктивними прийомами, такими як: асиметрія, гіпертрофія форми, трансформація та комбінування, еkleктика, багат шаровість, інверсія та скручування, використання не стандартних матеріалів.

Пошук нових композиційних рішень, нових технологій і нових способів формоутворення дає можливість використовувати різні матеріали для створення прогресивних моделей одягу. Робота з не традиційними матеріалами постає як експеримент, сенс якого полягає саме у створенні нових форм одягу і його сприйняття (рис. 4). Таким чином, переосмислення функцій і значення одягу за допомогою не стандартних рішень об'ємно-просторових форм, дозволяє створити цікаві комбінації деталей виробу. А головне – змінює традиційне уявлення про одяг і процес його формоутворення [1]. Наприклад, використання м'яких пластикових медичних трубок може стати цікавим матеріалом для створення вишуканої сукні (рис. 4 а). Гнучкість і м'якість матеріалу дає змогу обертати фігуру в різних напрямках, від чого з'являється цікава гра ліній і фактур динамічної композиції виробу. Використання не пластичних матеріалів, таких як дерево, задає зовсім інший настрій форми. Корсет, виконаний з дерев'яних пластин (рис. 4 б),

виглядає футуристичним [6]. Жорсткий, не гнучкий матеріал задає пряму форму виробу, що створює відповідні емоції і відчуття ірраціональності. Змішування матеріалів, наприклад, таких як метал і текстиль (рис. 4 в), які за своїми властивостями абсолютно різні, створює оригінальну фактуру, багат шаровість і динаміку композиційного рішення ліфу. Можна стверджувати, що якість матеріалів впливає на загальну форму виробу і безпосередньо процес формоутворення, тим самим викликаючи емоції та додаючи креативності дизайну. Експерименти з трансформацією форми – це ще один аспект ірраціонального підходу. Зокрема, значна зміна форми змінює принципове значення одягу, його функціональність, ергономіку і, як результат, увесь зовнішній вигляд костюма. Цього можна досягнути шляхом маніпуляції з фактурами, експериментами з конструктивним моделюванням, комбінуванням різних елементів (деталей) костюма (рис. 5).

Трансформаційні процеси в формоутворенні тісно пов'язані з фактурними змінами, вони можуть складатися з елементів, що перетворюють поверхню тканини в об'ємну і оригінальну композицію (рис. 5 а). Можуть бути за своїми властивостями з гладкою поверхнею, але мати конструктивний об'єм (рис. 5 б). Цього можна досягати шляхом комбінацій склад, заціпів, вставок, додавання багат шаровості шматками тканин тощо. Або змінювати властивість гладкої поверхні тканини на рельєфну за рахунок технік драпірування, наприклад, оригамі. При цьому змінюючи не тільки фактуру виробу, але і змінюючи формотворчі процеси, [10; 11] тектоніку форми її конструктивні особливості (рис. 5 в).

Ірраціональний аспект в дизайні одягу передбачає такий прийом деконструкції, як деформація або навмисна гіпертрофія форми, яка деформує форму в цілому, змінює пропорції, переносить акценти, що створюють нетипові конструктивні рішення.

Рис. 5. Скульптування форми за рахунок різних засобів формоутворення
а – DZHUS 2019 Україна; б – Diana Gamboa 2014 США; в – Yung Wong 2018 Китай

Рис. 6. Навмисна деформація силуету за рахунок морфологічної трансформації
Issey Miyake /Minaret Dress/. 1995

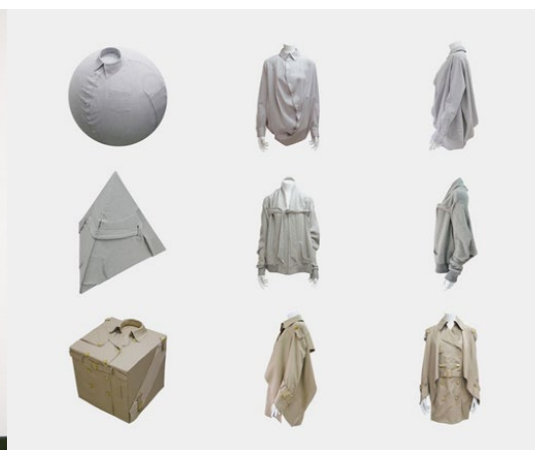
Рис. 7. Процес морфологічної трансформації ліфа.
Робота Гасем А.

а)

б)

в)

Рис. 8. Використання геометричних фігур в формотворчому процесі в дизайні одягу
а – Xiao Li 2011 Китай; б – Valeska Jasso Collado 2014 США; в – ANREALAGE 2009 Японія

Так, на прикладі робіт відомого японського дизайнера Issey Miyake /Minaret Dress/ 1995 рік (рис. б), простежується, саме шлях конструктивного моделювання і морфо-

логічної трансформації, завдяки чому можна зробити форму одягу різного рівня гіпертрофованою відносно фігури людини [7]. Морфологічна трансформація –

це перебудова форми, як ірраціональний аспект у формотворчому процесі дизайну одягу. Навмисна деформація костюма може бути досягнута різними засобами, наприклад, морфологічний прийом «акордеон», за допомогою якого можна ритмічно, пропорційно змінити просту конструкцію, підкресливши при цьому динамічність композиції, змістити акценти. Прийом побудований на модулях, що дублюються. Вони з'єднуються між собою утворюючи ефект «гармошки», втілюючи при цьому різні образи і емоційні почуття.

Висновки. Феномен деконструкції має великий вплив на сучасну моду, на проектування і дизайн одягу. Це прояв самосвідомості і розвитку та комунікації в суспільстві. Деконструкція проглядається як в раціональному, так і в ірраціональному підходах до дизайну одягу. Питання щодо раціонального та ірраціонального підходів у сучасній моді вказує на необхідність класифікації прийомів створення одягу на засадах деконструкції, яка допоможе

Література:

1. Гасем А. Метод макетування як елемент навчальної комунікації. *Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу стратегії розвитку*. II Міжнар. наук. конференція ОНМУ. Одеса: Видав. «Львів – Торунь Liha-Pres», 2022. Частина 2. С. 301-303.
2. Гасем А. Драпірування як метод формоутворення та творчий етап навчального процесу. *Теорія і практика дизайну*. 2023. Вип. 29. С. 155–163. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.29-30.18>
3. Гасем А. Етапи становлення концепції деконструктивізму в дизайні одягу: від витоків до сучасності. *KLEM (Knowledge, Education, Law, Management)*. Люблін. 2023. № 1(53). С 75-83. <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.12>
4. Кісіль М. Макетування в дизайні одягу: навчально - методологічний аспект. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2011. №10. С. 39-44.
5. Кісіль М. Фактурне формоутворення в текстилі: актуальні напрямки та тенденції використання в дизайні одягу. *Вісник Харківської*

систематизувати закономірності логічних і алогічних трансформацій і перетворень костюмів і образів. Раціональність завжди відповідає вимогам функціональності та ергономіки в одязі, в той час, як ірраціональний підхід до створення одягу - це філософія непередбачуваності, де сам дизайн може бути мінливим та відкритим для індивідуальних тлумачень і несподіваних інтерпретацій. Так, деконструктивізм в індустрії моди часто визначається балансом між раціональними та ірраціональними аспектами, що дозволяє дизайнерам створювати новаторські та виразні колекції, які водночас відповідають функціональним вимогам та надихають на творчість.

Дослідження розширює вивчення «природи» змін форми костюму саме завдяки використанню різних деконструктивних прийомів. Проведений аналіз основних ознак раціональних та ірраціональних підходів створює основу для більш глибоких досліджень явища деконструктивізму в сучасному дизайні одягу і моди в цілому.

державної академії дизайну і мистецтв. 2012. №8. С. 22-24.

6. Колосніченко О. В., Баранова А. І., Крічлоу К. В. Розвиток форм костюма ХХ століття під впливом науково-технічного прогресу. *Іноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості*: матеріали I Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Київ. 2020. С. 253-261.

7. Колосніченко М. В., Чупріна Н. В., Кротова Т. Ф., Олішевська, Т. М. Проектування модного одягу на основі принципів параметричного дизайну. *Art and Design*. 2020. №1(9). С 129-141. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.1.10>

8. Лагода О. Естетичний дискурс дизайну: проблематизація, маніфестація, репрезентація. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 40. С. 51-56. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-2-8>

9. Ніколаєва Т. В. Тектоніка формоутворення костюма. Київ: Арістей, 2008. 340 с.

10. Ніколаєва Т. В., Гайова І. Л., Ніколаєва Т. І., Гладка В. А. Дизайн сучасного костюма на основі

асоціативних трансформацій тектонічної структури народного одягу. *Art and Design*. 2020. №1(9). С. 154-165. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.1.12>.

11. Пашкевич К. Л., Єжова О.В., Кротова Т.Ф., Креденець, Н. Д., Цзянсінь Л., Фесюк І. Я. Дизайн-проекування сучасних суконь з оздобленням з урахуванням властивостей тканин. *Art and Design*. 2019. №4. С. 79-90. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2019.4.7>.

12. Шевчук Х. І. Особливості деконструктивізму в колекціях японських дизайнерів одягу кінця XX – початку XXI століть. *Art and Design*. 2020. №4(12). С. 173-184. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.4.14>.

13. Шевчук Х. І. Творчість Мартіна Маржієлі та дизайнерів «бельгійської шістки» в контексті деконструктивізму кінця XX- початку XXI століть. *The culturology ideas*. 2021. №20. С. 67-77. <https://doi.org/10.37627/2311-9489-20-2021-2.67-77>.

14. Офіційний сайт Вікіпедія: Раціональність та ірраціональність. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 09.02.2024).

15. Brown S. *Refashioned: Cutting-edge clothing from upcycled materials*, London: Laurence King Publishing, 2013. 208p.

16. Granata F. *Experimental Fashion: Performance Art, Carnival and the Grotesque Body*: I. B. Tauris London. New York. 2017. 260 p.

17. Gill A. *Deconstruction Fashion: The Making of Unfinished, Decomposing and Reassembled lothes*. *Fashion Theory*. 1998. Vol. 2, Iss. 1. P. 25-49

18. Fogg M. *Why you can go out dressed like that. Modern fashion explained*. Thames and Hudson. 2010. 224p.

19. Jackson P. *Folding techniques for designers from sheet to from*, London: LaurenceKingPublishing. 2011. 277 p.

20. Jackson P. *Complete pleats: Pleating techniques for fashion architecture, and Design*, London: Laurence King Publishing, 2015. 304 p.

References:

1. Hasem, A. (2022) Metod maketuvannya yak element navchal'noyi komunikatsiyi [Modeling method as an element of educational communication]. *Mizhkul'turna komunikatsiya v konteksti hlobalizatsiynoho dialohu stratehiyi rozvytku: II mizhnarodna naukova konferentsiya ONMU – cultural communication in the context of*

globalization dialogue of development strategy: II international scientific conference of ONMU, 301-303. [in Ukrainian].

2. Hasem, A. (2023) Drapiruvannya yak metod formoutvorennya ta tvorchyy etap navchal'noho protsesu. [Draping as a method of formation and creative stage of the educational process]. *Teoriya ta praktyka dyzaynu*. 2023. 29. 155-163. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.29-30.18> [in Ukrainian].

3. Hasem, A. (2023) Etapy stanovlennya kontseptsiyi dekonstruktyvizmu v dyzayni odyahu: vid vytokiv do suchasnosti. [Stages of formation of the concept of deconstructivism in fashion design: from the origins to the present]. *KLEM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 1(53). 75-83. <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.1.12> [in Poland].

4. Kisil', M. (2011). Maketuvannya v dyzayni odyahu navchal'no-metodolohichyy aspekt. [Layout in clothing design educational and methodological aspect] *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv – Bulletin of Kharkiv state academy of design and arts*. 10. 39-44 [in Ukrainian].

5. Kisil', M. (2012). Fakturne formoutvorennya v tekstyli: aktual'ni napryamky tatendentsiyi vykorystannya v dyzayniodyahu [Textured shaping in textiles: current directions and trends of use in clothing design]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv – Bulletin of Kharkiv state academy of design and arts*. 8. 22-24 [in Ukrainian].

6. Kolosnichenko, O. V., Baranova, A. I., Krichlou, K.V.(2020) Rozvytok form kostyuma XX stolittya pid vplyvom naukovo-tekhnichnoho prohresu. [The development of twentieth-century costume forms under the influence of scientific and technological progress]. *I Vseukrayins'ka konferentsiya zdobuvachiv vyshchoyi osvity i molodykh uchenykh «innovatyka v osviti, nautsi ta biznesi: vyklyky ta mozhlyvosti»*. 253-261. [in Ukrainian].

7. Kolosnichenko, M. V., Chuprina, N. V., Krotova, T.F., Olishevska, T.M. (2020) Proektuvannya modnoho odyahu na osnovi pryntsyypiv parametrychnoho dyzaynu.[Designing fashionable clothes based on the principles of parametric design]. *Art and Design*. 1. 129-141. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.1.10> [in Ukrainian].

8. Lahoda, O. (2021) Estetychnyy dyskurs dyzaynu: problematyzatsiya, manifestatsiya, reprezentatsiya. [Aesthetic discourse of design: problematisation, manifestation, representation]. Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk: mizhvuzivs'kyi zb. nauk. prats'... Drohobyt's'koho DPU im. I. Franka. 40. 51-56. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-2-8> [in Ukrainian].
9. Nikolayeva, T. (2008) Tektonika formoutvorenniya kostyuma. [Tectonics of Costume Formation]. Aristey, 340. [in Ukrainian]
10. Nikolayeva, T.V., Haiova, I.L., Nikolaeva, T.I., Gladka, V.A. (2020) Dyzyayn suchasnoho kostyuma na osnovi asotsiatyvnykh transformatsiy tektonichnoyi struktury narodnoho odyahu. [Design of a modern costume based on associative transformations of the tectonic structure of folk costumes]. *Art and Design*. 1. 154-165. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.1.12> [in Ukrainian].
11. Pashkevych, K.L., Yezhova, O.V., Krotova, T.F., Krednets, N.D., Liu, J., Fesyuk, I.Ya. (2019). Dyzyayn-proektuvannya suchasnykh sukon' z ozdoblenniam z urakhuvannyam vlastyvostey tkanyn. [Desing-projection of modern dresses with finishing, considering the properties of fabrics.]. *Art and Design*. 4. 70-90. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2019.4.7> [in Ukrainian].
12. Shevchuk, Kh. (2020). Osoblyvosti dekonstruktyvizmu v kolektsiyakh yapons'kykh dyzayneriv odyahu kintsya XX – pochatku XXI stolit'. [Features of deconstructivism in the collections of Japanese designers in the clothes of the end of the XX century – the beginning of the XXI century]. *Art The Design*. 4(12). 173–184. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.4.14> [in Ukrainian].
13. Shevchuk, Kh. (2021). Tvorchist' Martina Marzhiyely ta dyzayneriv «bel'hiys'koyi shistky» v konteksti dekonstruktyvizmu kintsya XX — pochatku XXI stolit'. [The work of Martin Margiela and the designers of the «Belgian Six» in the context of deconstructivism of the late 20th and early 20th centuries]. *The culturology ideas*. 20. 67-77. <https://doi.org/10.37627/2311-9489-20-2021-2.67-7> [in Ukraine].
14. Ofitsynyy sayt Vikipediya: Ratsional'nist' ta irratsional'nist' URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
15. Brown, S. (2013). *Refashioned: Cutting-edge clothing from upcycled materials*, London: Laurence King Publishing. 208.
16. Granata, F. (2017). *Experimental Fashion: Performance Art, Carnival and the Grotesque Body*: I. B. Tauris London. New York. 260.
17. Gill, A. (1998) *Deconstruction Fashion: The Making of Unfinished, Decomposing and Reassembled clothes*. *Fashion Theory*. 1998. 2. 25-49.
18. Fogg, M. (2010) *Why you can go out dressed like that. Modern fashion explained*. Thames and Hudson. 224.
19. Jackson, P. (2011) *Folding techniques for designers from sheet to from London*: Laurence King Publishing. 277.
20. Jackson, P. (2015) *Complete pleats: Pleating techniques for fashion architecture, and Design*, London: Laurence King Publishing. 304.

HASEM A.

*Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine***RATIONAL AND IRRATIONAL ASPECTS OF FORMATION ON THE BASIS OF DECONSTRUCTIVISM IN THE FASHION INDUSTRY**

Objective: *to study the manifestations of deconstruction in fashion design in a rational and irrational sense; to analyze the practical application of these manifestations in fashion design and their direct impact on the formative process in costume design; to justify the use of deconstruction methods as a new tool in creating new forms and images in design practices.*

Methodology. *A systematic approach and such research methods as artistic, figurative and stylistic analysis, visual and analytical approach, abstraction method, comparative method and systematisation of the results obtained were applied.*

Results. *The analysis of modern forms of clothing developed on the basis of deconstructivism has made it possible to establish which features of deconstructivism designers mainly use in the formation of modern costumes, in particular: emphasis on individual elements of the costume; use of the principle of asymmetry; hyperbole as a deliberate exaggeration of the scale of individual elements or the product as a whole; creation of dynamic, contrasting compositions; departure from the classical rules of design; movement, use of non-standard materials, etc. In fact, this is the basis for the use of rational and irrational approaches to the creation of modern clothing. The article illustrates the characteristic means of applying rational and irrational deconstruction techniques. The peculiarities of the manifestations of the rational and irrational in the shaping of clothing in the modern fashion industry are analysed.*

Scientific novelty *of the results obtained is to determine the systematisation and classification of the main rational and irrational features of deconstruction, their practical application in fashion design. The specifics of their interpretations in contemporary fashion are analysed. The importance of the conceptual component in rational and irrational approaches is emphasised. The results of the study can contribute to a deeper study of deconstruction as a method of shaping in contemporary design.*

Practical significance. *The materials of the article are intended for use in the educational process in the training of fashion designers and stylists. They can also be used in writing scientific papers on the relevant topics. The results of the study can be useful for the development of modern clothing collections, in the author's direct design activity.*

Keywords: *fashion design, process of shaping, morphological transformation, deconstruction, construction, texture.*

ІНФОРМАЦІЯ
ПРО АВТОРА:

Гасем Аміна Мерзаківна, аспірант кафедри дизайну тканин та одягу, Харківська державна академія дизайну і мистецтв, ORCID 0009-0002-4947-1957, **e-mail:** gasem.amina@ksada.org

Цитування за ДСТУ: Гасем А. М. Раціональні та ірраціональні аспекти формоутворення на засадах деконструктивізму в індустрії моди. *Art and design.* 2024. №2(26). С. 110-120.

[https://doi.org/
10.30857/2617-
0272.2024.2.11](https://doi.org/10.30857/2617-0272.2024.2.11)

Citation APA: Гасем, А. М. (2024). Раціональні та ірраціональні аспекти формоутворення на засадах деконструктивізму в індустрії моди. *Art and design.* 2(26). 110-120.